

Ákáczfiatalosok felnyesése.

(A delibláti ágnyeső fűrész.)

Közli: *Ajtay Jenő*, m. kir. főerdőmérnök.

Az ákácza jelentősége Magyarországon már akkora, hogy nevelésével, ápolásával és törzsének minél hosszabb szakaszon hasznofává alkalmassá tételével komolyan kell és érdemes foglalkozni. Érdemes az ákácza törzsének minél hosszabb darabon ágtisztává nevelésére törekedni főleg azért, mert távirda- és távbeszélő-oszlopokként alkalmazva tartóssága legalább is kétszer akkora, mint a tölgyfáé. Az ákácznak ezen nagy jelentőségű jó tulajdonsága delibláti kísérlettel is beigazolást nyert. Távbeszélő-hálózatunk (az összes erdőéri lakok a központtal) 1903. évben épült. Egyidejűleg alkalmaztunk hozzá 600 drb. tölgy- és 600 drb. ákáczoszlopot; a tölgyfaoszlopok 60%-ának földben levő része már 1908-ban (tehát az 5-ik évben) el volt korhadva, úgy hogy ki kellett őket cserélni, holott az ugyanakkor leásott és jelentékenyen vékonyabb ákáczoszlopok még most is (tehát a 10-ik évben) tartanak. Fontos tapasztalati adat az ákáczra nézve az is, hogy légenszáradt állapotban alkalmaztassék és hogy *kéregben* jusson légenszáraz állapotba. A kéregben való száradás egyik legfőbb előnye abban nyilvánul, hogy a fa egyáltalában nem repedezik meg; lekérgezett, vagy nyersen ácsolt állapotban az ákáczhaszonfa hatalmas repedéseket kap.

Az ákácz- és tölgyfa távbeszélő-oszlopokkal, teljesen egyenlő viszonyok között, végzett összehasonlító kísérlet rendkívül kedvező és az ákácz jövőjére örvendetes eredményei*) arra serkenthetnek, hogy a kiváló haszon- és szerszámfa-tulajdonságairól, valamint kitűnő tűzirejéről ismert ákácza törzsének minőségi nevelésére felnyesés útján is törekedjünk.

Felnyesés alatt értem azon erdőművelési műveletet, mely az oldalágaknak a megengedett magasságig való eltávolításából áll.

Előre kell bocsátanom, hogy lényeges különbség van ültetés útján keletkezett első telepítésű ákáczos felnyesése és sarjról kelt ákáczos felnyesése között.

Az ültetés útján létesített ákáczos részint a „csonka csemeték”

*) A feketefenyőoszlopok csak 3 évig tartottak.

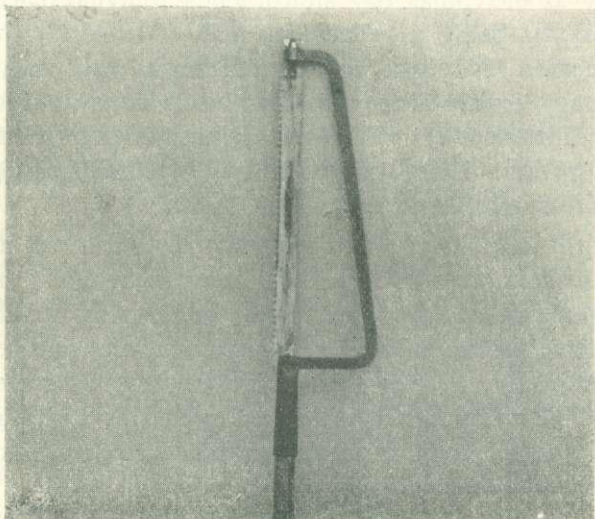
alkalmazása következtében, részint a talaj mostohasági viszonyaival, valamint egyéb természeti nehézségekkel folytatott küzdelem következtében közvetlenül a föld színe felett annyi oldalágot fejleszt, hogy a fiatal törzsnek valóságos seprő alakja van. Természetesen ez a törzs hossznövekedését rendkívül kedvezőtlenül befolyásolja. A föld színéhez közel levő oldalágak eltávolítása a legsürgősebb és legfontosabb, de egyuttal legnehezebb nyesési teendő. Nehéz azért, mert a talaj közelsége miatt baltával nem lehet úgy hozzáférni, hogy az eltávolítás egy alulról felfelé irányuló baltacsapással történhessék, ha pedig a baltacsapás felülről lefelé történik, akkor a törzs behasad és olyan ágsebe keletkezik, mely vagy nagyon nehezen, vagy egyáltalában nem forr be. A baltával való nyesés ezen elkerülhetetlen és különösen lelkiismeretlen munkásoknál rendkívül gyakori káros következményei tették szükségessé az ágnyeső fűrész alkalmazását.

A sarjról kelt ákácziatalos rendszeren oly sűrűn és erőteljesen tör elő a tuskókból és gyökerekből, hogy közvetlen a talaj színe feletti elágazás ritkán fordul elő. Ilyen fiatalosoknál az első erdőnevelési, illetve ápolási művelet nem annyira az oldalágak eltávolításából, mint inkább a megfelelő ritkításból áll. Természetesen a megmaradó törzsecskéket itt is fel kell nyesni és a gyenge oldalágak eltávolításán kívül a villás növéssű törzsek egyik ágának eltávolítására is törekedni kell.

Magát a tulajdonképeni felnyesés műveletét a delibláti homokon vágásfordulónként csak egyszer hajtjuk végre. Ez az ültetés után létesített fiatalosokban átlag a 10-ik évben, sarjairól kelt fiatalosokban pedig az 5-ik évben történik. Ezenkívül felnyessük, amilyen magasan csak lehet, a megmaradó törzsecskét minden gyérités után. Az első nyesést általános szabályként úgy végezzük, hogy a törzs hosszúságának $\frac{2}{3}$ része ágtisztává váljék, $\frac{1}{3}$ része pedig korona maradjon. A munka természetéből következik, hogy minden oldalág eltávolításánál a lehető legnagyobb gonddal kell vigyázni arra, hogy sem a törzsbe bele ne vágjunk, sem pedig hosszú ágcsontot ne hagyjunk; éppen ezen legfontosabb követelmény az, melynek legjobban csak ágnyeső fűrész alkalmazásával tudunk megfelelni. Ágnyeső fűrészszel el tudjuk érni azt, hogy a törzset nem sértjük meg és a beforradást nem

akadályozó elég sima vágáslap mellett alig 2—3 milliméter magas ágcsonk marad csak meg.

Mindenféle szerkezetű ágnyeső fűrész végigpróbáltam, nem maradt ki a kísérletezés alól a nyélre szerelhető rókafark-fűrész sem. Legtökéletesebb ágnyeső eszköz az Alers-féle (lásd Vadas Erdőműveléstana 646. old.) nyélre szerelhető és fordítható pengéjű ágnyeső fűrész; ez azonban oly finom szerkezetű és oly drága (darabja 8 korona) szerszám, hogy inkább kertészeti eszköznek

1. ábra. Delibláti ágnyeső fűrész.

mondható s a mi szegény és műveletlen munkásaink kezébe még nem val.

A sok változaton átment kísérleti fűrészek közül legmegfelelőbbnek bizonyult a mellékelt képen bemutatott alaku és ezennel *delibláti ágnyeső fűrész*-nek keresztelt szerszám.

Ezen fűrésznek pengéje 42 cm hosszú. Lágyvasból készült kengyele elől a feszítőcsavarnál 8 cm, hátul a nyéltoknál pedig 13 cm magas. A nyéltok két milliméter vastagságú vaslemezből készül, 12 cm hosszú és 32 milliméter belső átmérőjű. A nyéltok és a penge két szegeccsel van a kengyelhez erősítve. A kengyel felső részén látható szárnyas csavar a penge szükséges mérvű

megfeszítésére szolgál. A fűrész nyéltokjába illeszthető nyél egy és fél métertől három méter hosszúságig váltakozik, aszerint, hogy milyen magas növésű fiatalosban dolgozunk vele. Ezen fűrész Mein Jenő vaskereskedésében, Kevevára (Temes megye) kapható.

E fűrészt harmadik éve használjuk már, tehát a próbát kiállotta. Mintegy 400 drb. van a munkásoknál használatban, a jelen tél folyamán is 650 kat. holdnyi ákácziatalost nyestünk fel vele.

Kísérletet tettünk arra, hogy a nyesést pénzért, szakmány- vagy napszámmunkával végeztessük, azonban ezen munkálat holdanként 10 koronába került anélkül, hogy a lenyesett rőzsét felszedtük volna, mely alig ér meg 10 koronát. A holdankénti költség nem volna ugyan nagyon sok, de évi költségvetésünk — tekintettel a felnyesendő nagy területre — nem bírja el ezt a kiadást. Kénytelen voltam tehát újból a környék nagy fahiányát felhasználni és a nyesést a levágott ágak (rőzse) átengedése ellenében végeztetni. A területet részletekre osztjuk fel, az összes lenyesett ágfa munkadíj fejében a nyeső munkásé, de csak akkor viheti haza fáját, ha az elvállalt részlet felnyesése kifogástalanul teljesített.

A sarjról kelt ákácziatalosok első nyesését ritkítással kapcsolatosan végezhetjük úgy, hogy némi jövedelem biztosítása végett a levágott faanyag $\frac{2}{4}$ — $\frac{3}{4}$ részét átengedjük, mert itt a lenyesett galyak hosszabbak és jobb minőségűek.

A kezdet rendkívüli nehézségeinek leküzdése árán bevezetett nyesési művelet még azon megbecsülhetetlen előnnyel is járt, hogy az erdei kihágásokat jelentékenyen leszállította, mert a legszegényebb ember becsületes munka árán bármikor hozzájuthat tüzelő-faszükségletéhez.

Midőn ezen olcsó és jó kézfűrészt szaktársaimnak figyelmébe ajánlom, teszem ezt azon reményben, hogy sok tölgyfiatalos is részesülni fog abban a gondozásban, melyben az ákáczi immár részesül.

Deliblát, 1913. évi márczius hó 30-án.